

Królestwo wydmy i zimorodków

Autor: Fot.

Marioszek/Adobe Stock

Kilkadziesiąt kilometrów dzikiej, nieuregulowanej rzeki, płynącej doliną porośniętą łągami wierzbowo-topolowymi i sosnowymi borami z prześwitami piaszczystych wydmy skrywających bogactwo świata roślin i zwierząt. Czasem między drzewami przemknie wilk, niekiedy mignie drewniana chata lub dzwonnica cerkwi albo wiejskiego kościoła. Oto Podlaski Przełom Bugu.

Park krajobrazowy znajduje się na terenie województw mazowieckiego i lubelskiego. To idealne miejsce na piesze i rowerowe wycieczki. Jego powierzchnia to blisko 31 tys. ha, a dodatkowe 17 tys. ha zajmuje jego otulina (z czego połowa znajduje się na terenie mazowieckich gmin Sarnaki i Platerów). Przełom Bugu porastają głównie bory sosnowe z setkami rzadko spotykanych gatunków roślin. Żyją tam wilki, wydry, bobry, a także żółwie błotne. Z kolei w skarpach nad Bugiem gnieźdzą się jaskółki i zimorodki, a gdzieś tam wypatrzyć można też czaple oraz bociany białe i czarne.

Lasy łąkowe pełnią bardzo ważną funkcję przeciwpowodziową – wytracają prędkość fali powodziowej, zmniejszają erozję boczną rzek i ilość porywanej gleby w czasie wezbrań oraz stanowią naturalną oczyszczalnię ścieków, ponieważ rośliny rosnące na tym terenie szybko wchłaniają zmineralizowane zanieczyszczenia.

Droga przez uroczysko

Poznanie tajemnic parku ułatwiają ścieżki dydaktyczno-przyrodnicze. Jedną z najciekawszych – ścieżka Trojan – rozpoczyna się w okolicach jeziora o tej samej nazwie, przy rezerwacie Zabuze. Prowadzi po otoczonym łąkami oraz porośniętym wiekowymi dębami starorzeczem, gdzie żyje kilkadziesiąt gatunków ptaków wodno-błotnych. Spotkamy tu m.in.: rybitwę czarną, łyska, trzciniaka, potrzosa, błotniaka stawowego, dudka, dzięcioła zielonego, gęsiorka, srokosza czy kwiczoła. Widywane

są również drapieżniki takie jak pustułka czy myszołów. Jako ciekawostkę można podać występowanie na murawach piaskowych bardzo rzadkiego gatunku pająka *Styloctetor stativus*. Prawdopodobnie jest to jedyne znane w Polsce stanowisko tego gatunku.

Pozostałości lodowcowe

Ścieżka przyrodniczo-leśna Nadleśnictwa Sarnaki przebiega przez leśnictwo Mierzvice, w tym także rezerwat Zabuże i po skarpie rzeki Bug. Na ścieżce znajduje się 16 przystanków z informacjami o funkcjonowaniu gospodarki leśnej. Trasa ma formę dwóch pętli – krótsza liczy 2,5 km (około 1,5 godziny zwiedzania), a dłuższa 4,7 km (około 2,5 godziny zwiedzania). Przechodzi przez teren zróżnicowany pod względem budowy geologicznej (wąwozy), pokazuje budowę piętrową drzewostanów (jedno i dwupiętrowych) – na różnych etapach rozwoju (uprawy młodnika, tyczkowiny, drągowiny i drzewostanów starszych klas wieku), o zróżnicowanych siedliskach i składach gatunkowych. Wyjątkową atrakcją parku jest wychodnia głazów znajdująca się w wiosce Mierzvice, gdzie zobaczyć można setkę ogromnych głazów narzutowych.

Lej po bombie

Ostatnia z polecanych ścieżek ma początek w miejscowości Rusków w sąsiedztwie dworku (obecnie jest to siedziba szkoły). Na terenie leśnictwa Kisielew, przez który biegnie trasa, znajduje się 11 przystanków z tablicami opisującymi tematy takie jak łowiectwo, ochrona przyrody czy gospodarka leśna. Jednym z punktów na trasie ścieżki jest lej, który powstał w wyniku wybuchu rakiety V2, jednej z testowanych wiosną 1944 r. przez wojska III Rzeszy na terenie wschodniej Polski. Był to pierwszy w historii, udany konstrukcyjnie, rakietowy pocisk balistyczny, skonstruowany przez zespół niemieckich konstruktorów pod kierunkiem Wernhera von Brauna w czasie II wojny światowej. Ścieżkę najlepiej pokonać rowerem – szacowany czas przejazdu w jedną stronę to około 1,5–2 godzin.

Odwiedzając tę część województwa mazowieckiego, warto wstąpić do małych wiosek nad Bugiem, by zobaczyć drewniane chaty, kościółki i cerkwie, a także dworki (Rusków, Klimczyce i Zabuże).

Latem można skorzystać z przepraw promowych między wioskami Drohiczyn i Bużyska oraz Zabuże i Mielnik, a jeśli pozwala na to stan Bugu – również na trasie Gnojno–Niemirow. Dla poszukiwaczy adrenaliny ośrodki agroturystyczne organizują spływy kajakowe Bugiem.

Kamienna Baba stoi w miejscowości Neple (województwo lubelskie), na terenie parku krajobrazowego Podlaski Przełom Bugu. Jest to niezwykła pamiątka po dawnych mieszkańcach tych terenów. Z figurą wiąże się niezwykła legenda: „Pewna młoda dziewczyna zakochała się w rówieśniku swych dziecięcych zabaw i postanowiła, wbrew życzeniu rodziców, poślubić go. Kiedy już wszystko było przygotowane do ślubu, zrozpaczona matka po raz ostatni ponowiła swe prośby i błagania, by odwieść córkę od powziętego zamiaru. Ta jednak pozostała zimna i niewzruszona na łzy matczynie. Wówczas matka zawołała: – Bodajbyś skamieniała nim dojedziesz do kościoła! Gdy cały orszak weselny jechał do ślubu, w połowie drogi do kościoła, wypadła pannie młodej chusteczka, po którą wyskoczył jeden z drużbów. Po pewnym czasie chusteczka wypadła pannie młodej po raz drugi. Tym razem podniosła ją druhna. Za trzecim razem, kiedy wypadła chusteczka, wyskoczyła po nią sama panna młoda. W momencie, gdy ją chciała podnieść, skamieniała. Z każdym jednak rokiem, według legendy, kamień pochyla się coraz bardziej, aż przyjdzie dzień, że zupełnie się zawali. Będzie to znak zakończenia pokuty dziewczyny zakłętej w kamień”

<http://aloszak-szerokitrakt.blogspot.com/2011/10/kamienna-baba-w-neplach.html>1

W warszawskich Łazienkach, na tarasie przed Pałacem na Wyspie, znajdziemy rzeźbę

półnagiego mężczyzny, z długimi włosami i brodą, z wieńcem laurowym na głowie. W prawej ręce trzyma róg obfitości z owocami i kwiatami. Płody rolne odnoszą się do żyzności krain, przez które przepływa rzeka. Starzec, którego przedstawia rzeźba, to personifikacja Bugu, stworzona według wzorców antycznych. To, jaką rzekę przedstawia dana rzeźba, można rozpoznać po tym, jakie towarzyszą jej symbole, odnoszące się do jej położenia geograficznego, kształtu, nazwy czy historii. W przypadku łazienkowskiej rzeźby elementem, który wskazuje na rzekę Bug, jest umieszczona pod lewym ramieniem mężczyzny głowa byka. Symbol ten odnosi się do zarysu nurtu rzeki, ponieważ jej przebieg tworzy zakole przypominające wygięte rogi zwierzęcia www.lazienki-krolewskie.pl/pl/rzezby/bug2.

Uchwycone w kadrze zwierzęta są wolno żyjące (siatka ogrodzeniowa widoczna w kadrze należy do ogródków działkowych leżących po sąsiedzku).

Fot. Marek Charkiewicz

Z kamiennym posągami wiąże się mroczna legenda.

Fot. Adam Lawnik/East News

Rzeźba brodatego mężczyzny symbolizującego Bug jest dobrym punktem widokowym dla mieszkańców Łazienek.

Fot. Krzysztof Chojnacki/East News

Myszołowy lubią polować nad Bugiem.

Fot. Stanisław Puszczyński/East News

Trudno na zdjęciu pokazać faktyczny rozmiar leja po uderzeniu rakiety V2. Dla uchwycenia skali na jego dnie stoi Tomasz Wawryniuk, pracownik Nadleśnictwa Sarnaki.

Fot. Fot. Marek Charkiewicz

Rzekotka drzewna doskonale wtapia się w tło

Fot. T. Charkiewicz

Siedliska wybierane przez zimorodki mają również najwyższą jakość wody, więc obecność tego ptaka świadczy o czystości zbiornika.

Fot. Shutterstock/Kosciech

UWAGA

Informacje opublikowane przed 1 stycznia 2021 r. dostępne są na stronie archiwum.mazovia.pl